

Sporočilo za javnost Komisije za aids pri Ministrstvu za zdravje

OB SVETOVNEM DNEVU AIDSA: »USTAVIMO NEENAKOSTI. USTAVIMO AIDSA.«

Letos mineva 40 let od začetkov soočanja z epidemijo aidsa. Svetovni dan aidsa je Svetovna zdravstvena organizacija razglasila že leta 1988 in od takrat 1. december obeležujemo po vsem svetu. Okužbo s HIV že več kot 20 let dobro obvladujemo. Prvi primer okužbe s HIV je bil prijavljen leta 1986. Letos smo do 22. novembra zabeležili 28 novih diagnoz okužbe s HIV, kar je ena več kot v celem lanskem letu. Poleg tega se je letos pri nas začelo zdraviti tudi sedem oseb, ki so jim diagnozo okužbe s HIV postavili v tujini že pred letom 2021. Velika večina oseb s prepoznano okužbo s HIV v Sloveniji prejema protivirusna zdravila. Pri učinkovitem zdravljenju je virus nezaznaven v krvi, zato te osebe, ne morejo okužiti drugih ljudi (nezaznavnost pomeni neprenosljivost). V primeru suma na okužbo s HIV je potrebno čimprejšnje testiranje in v primeru pozitivnega izvida čimprejšnje zdravljenje. Najbolj pomembno je, da se ne okužimo, zato je ključno varno spolno vedenje (poznavanje partnerja, uporaba kondoma itn.), pri skupinah z visoko tveganim vedenjem pa se vse bolj uveljavlja zaščita z zdravili pred izpostavitvijo.

Letošnji slogan »Ustavimo neenakosti. Ustavimo HIV.« izpostavlja, da kljub ogromnemu napredku, ki se je zgodil v preteklih desetletjih, svet ni uspel doseči pomembnih globalnih ciljev, ki si jih je zadal do leta 2020. Aids še vedno ostaja eden izmed večjih javnozdravstvenih problemov. Covid-19 je še dodatno poglobil razmak med zastavljenimi in doseženimi cilji. Obvladovanje epidemije aidsa marsikje ovirajo tudi neenakost spolov, spolno nasilje, stigma in diskriminacija najranljivejših skupin. Leta 2020 je s HIV-om živelo skoraj 38 milijonov ljudi; zaradi bolezni, povezanih s HIV, jih je umrlo skoraj 700.000; prepoznanih je bilo 1,5 milijona novih okužb; 10,2 milijona oseb pa ni imelo dostopa do primerne zdravilne obravnave. Epidemija covid-19 je najbolj prizadela najšibkejše zdravstvene sisteme. Negativno je vplivala tudi na življenje oseb, ki živijo s HIV, in še dodatno povečala naraščajoče svetovne neenakosti pri dostopu do temeljnih zdravstvenih storitev, ki jih te osebe potrebujejo.

V Sloveniji sledimo zastavljenim ciljem v Nacionalni Strategiji preprečevanja in obvladovanja okužbe s HIV do leta 2025 in se uvrščamo med države, ki ohranjajo nizko stopnjo epidemije. Po ocenah Nacionalnega inštituta za javno zdravje naj bi konec leta 2020 v Sloveniji živelo nekaj manj kot 1.000 oseb s HIV, od katerih naj bi jih približno ena desetina ne vedela, da je okužena s HIV. HIV se ni pomembno razširil v nobeni podskupini prebivalstva. Najpogostejši način prenosa je z nezaščitenimi spolnimi odnosi, največje breme okužbe s HIV pa nosijo moški, ki imajo spolne odnose z moškimi.

Do 22. 11. 2021* so na Nacionalnem inštitutu za javno zdravje zabeležili 28 novih diagnoz okužbe s HIV, kar je ena več kot v celem lanskem letu. V Sloveniji se je letos začelo zdraviti

tudi sedem oseb, ki so jim diagnozo okužbe s HIV postavili v tujini že pred letom 2021. Največ novih okužb je bilo letos ponovno zabeleženih med moškimi, ki imajo spolne odnose z moškimi (15). Zabeležene so bile tudi 4 okužbe med injicirajočimi uživalci drog, kar je več kot kadarkoli v preteklih desetih letih (2021 – 2020), ko smo med injicirajočimi uživalci drog prepoznali skupaj 10 okužb, vendar nikoli več kot dve v enem letu. Zabeleženih je bilo 6 smrti oseb s HIV, vendar med njimi ni bilo nobene smrti zaradi aidsa.

Vsem osebam s HIV je v Sloveniji zagotovljena izjemno kakovostna zdravstvena oskrba in psihosocialna podpora, vključno z vsemi najsodobnejšimi zdravili. Kakšne so novosti v naslednjem letu: za moške, ki imajo spolne odnose z moškimi, uvajamo novo preventivno metodo, to je zaščita z zdravili pred izpostavitvijo (angl. Pre-Exposure Prophylaxis, okr. PrEP), novosti pa sta še presejanje vseh nosečnic na HIV ter možnost pregleda v ambulanti za spolno prenosljive okužbe brez napotnice.

Še vedno odkrijemo preveč oseb z napredovano okužbo, včasih že v obdobju aidsa, kar je zelo slabo za posameznika (lahko umre, ima krajšo pričakovano življenjsko dobo itn.), kot tudi za družbo, saj je taka oseba pogosto izvor okužbe za druge. Za osebe, ki bi lahko bile okužene s HIV, je zato zelo pomembno, da se čim prej testirajo in v primeru pozitivnega izvida tudi čim prej zdravijo, v primeru negativnega izvida pa je potrebno nadaljevati s preventivo.

Člani Komisije za aids pri Ministrstvu za zdravje poudarjamo, da je najpomembnejša preventiva. Prenos z nezaščitenimi spolnimi odnosi je v mogoče preprečiti z zagotavljanjem ustrezne poučenosti o okužbi s HIV in o drugih spolno prenosljivih okužbah ter s spodbujanjem varnejšega spolnega vedenja (odlašanja s spolnimi odnosi med mladimi, omejevanja števila spolnih partnerjev, obojestranske zvestobe, pravilne in dosledne uporabe kondoma z lubrikantom pri spolnih odnosih) pri vsem prebivalstvu, med mladimi in predvsem med osebami, ki so zaradi svojega načina življenja bolj izpostavljene okužbi s HIV in drugim spolno prenosljivim okužbam.

Ob tem se zavzemamo za uporabo vseh preventivnih metod in strategij, ki so na voljo in jih že mnogo let učinkovito uporabljamo (temeljna preventiva, testiranje, zgodnje zdravljenje, zaščita z zdravili po izpostavitvi, diagnosticiranje in zdravljenje spolno prenosljivih okužb ter obveščanje partnerjev o izpostavljenosti okužbi), ki jim moramo dodati novo strategijo, PrEP. Slednja je v razvitem svetu že zelo prisotna in uveljavljena. Kombinirana preventiva je najučinkovitejša pri moških, ki imajo spolne odnose z moškimi, ne smemo pa pozabiti na druge skupine prebivalstva, kot so npr. osebe, ki si injicirajo droge in pravzaprav na vse prebivalstvo, ki mora biti dobro informirano o različnih preventivnih metodah, saj so med njimi tudi posamezniki, ki ne pripadajo skupinam z višjim tveganjem, ne poznajo pa dobro svojih partnerjev.

* Podrobno poročilo o okužbi s HIV v Sloveniji za obdobje preteklih desetih let (2011 – 2020) in Poročilo o prijavljenih primerih okužbe s HIV do 22. novembra 2021 najdete [na spletnih straneh NIJZ](#).

[Več informacij o možnostih testiranja](#)

Komisija za aids je multidisciplinarno posvetovalno telo Ministrstva za zdravje, ki svetuje pri načrtovanju in izvajanju Strategije preprečevanja in obvladovanja okužbe s HIV, preverja usmeritve in doktrino. V njej so predstavniki pristojnih ministrstev, strokovnjaki, s področja preprečevanja in obvladovanja okužbe s HIV, predstavniki civilne družbe in drugih zainteresiranih javnosti.

Za dodatna pojasnila so na voljo naslednji člani komisije za aids:

Mojca Gobec, dr. med., Ministrstvo za zdravje, predsednica Komisije za AIDS in Vodja sektorja za preprečevanje bolezni in poškodb
Služba za odnose z javnostmi MZ: 01 478 60 63

Izr. prof. dr. Irena Klavs, NIJZ, področje epidemiologije
Prim. Evita Leskovšek, NIJZ, področje preventive
Služba za odnose z javnostmi NIJZ: 01 2441 494

Prof. dr. Janez Tomažič, Klinika za infekcijske bolezni in vročinska stanja UKC LJ, področje HIV
Prof. dr. Mojca Matičič, Klinika za infekcijske bolezni in vročinska stanja UKC LJ, področje hepatitisov in spolno prenosljivih okužb
Služba za odnose z javnostmi UKC LJ: 01 522 71 00

Prof. dr. Mario Poljak, Inštitut za mikrobiologijo in imunologijo Medicinske fakultete UNI LJ, področje testiranja
Tel: 01 543 74 53, mario.poljak@mf.uni-lj.si

Društvo študentov medicine Slovenije: info@dsms.net

Drogart: info@drogart.org

DIH: INFO@DIH.SI

Legebitra: pr@legebitra.si

ŠKUC: info@skuc.org